

Fundusze pomocowe w finansowaniu rozwoju regionalnego

Unia Europejska, tak jak poszczególne państwa, prowadzi politykę regionalną, ponieważ pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi, a przede wszystkim między ich regionami, występują duże różnice w stopniu rozwoju społecznego i gospodarczego. Owe dysproporcje mają często charakter strukturalny, wynikający z peryferyjnego położenia regionu, trudnych warunków klimatycznych i geograficznych, niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury, niekorzystnej struktury gospodarki, w której dominuje rolnictwo, niskiego poziomu kwalifikacji zawodowych ludności itp.^[1] Przewycięzenie owego zacofania jest trudne, kosztowne i wymaga zwykle długiego czasu, zaś ochrona regionów przed konsekwencjami upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu wiąże się z dużymi nakładami inwestycyjnymi i potrzebą przekwalifikowania siły roboczej.

Dlatego też, wszystkie kraje wchodzące w skład Unii Europejskiej objęte są Polityką strukturalną, której zadaniem jest zapewnienie zharmonizowanego rozwoju wszystkich regionów Wspólnoty, poprzez zwiększenie ich spójności ekonomicznej i społecznej.

Polityka strukturalna UE opiera się na solidarności finansowej. Część składek wypłacanych przez państwa członkowskie do wspólnego budżetu jest dzielona i przekazywana na rzecz krajów, regionów i grup społecznych o niższej stopie rozwoju ekonomicznego. Na lata 2000-2006 na ten cel przeznaczono 213 miliardów euro.^[2]

Głównymi instrumentami polityki strukturalnej Unii Europejskiej są^[3]:

- fundusze strukturalne – z ich budżetów kierowane są środki na wsparcie programów krajowych (94%) i na tzw. Inicjatywy Wspólnotowe;
- fundusz kohezji (spójności) – nie jest on zaliczany do funduszu strukturalnych, ale ze względu na cel i charakter działania jest instrumentem polityki strukturalnej^[4];
- preferencyjne kredyty Europejskiego Banku Inwestycyjnego, przeznaczone na realizację projektów infrastrukturalnych.

Do funduszy strukturalnych Unii Europejskiej zaliczają się:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund – ERDF), którego zadaniem jest zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej poprzez wyrównywanie różnic w rozwoju regionalnym oraz uczestnictwo w modernizacji i rozwoju regionów.
- Europejski Fundusz Socjalny (European Social Fund – ESF), którego głównym celem jest walka z bezrobociem w krajach członkowskich. Środki te przeznaczone są w szczególności dla pracowników zagrożonych bezrobociem długoterminowym oraz dla ludzi młodych (do 25 roku życia);

3) Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF), który w ramach Sekcji Gwarancji finansuje Wspólną Politykę Rolną a w ramach Sekcji Orientacji wspiera przekształcenia w rolnictwie w poszczególnych państwach Unii^[5]:

W ramach Polityki Strukturalnej Unia Europejska finansuje również cztery Inicjatywy Wspólnotowe, czyli programy przeznaczone dla określonych środowisk i grup społecznych. Obejmują one 5,35% ogólnej sumy funduszy strukturalnych. W latach 2000-2006 Unia realizuje cztery takie programy^[6]:

- URBAN;
- EQUAL;
- LEADER;
- INTERREG.

Polityka regionalna Unii Europejskiej dotychczas przynosi pozytywne skutki. Dzięki transferom środków z funduszy strukturalnych dysproporcje między krajami członkowskich regionami państw członkowskich uległy wyraźnemu zmniejszeniu.^[7] Pragnąc rozpocząć wyrównywanie różnic gospodarczych i społecznych między krajami członkowskimi a kandydackimi jeszcze przed akcesją, a także przygotować te kraje do przyszłego członkostwa, uruchomiła trzy specjalne – przedakcesyjne fundusze, do których zalicza się^[8]:

- PHARE,
- ISPA,
- SAPARD.

Środki tych trzech programów łącznie wynoszą rocznie ok. 3,1 mld euro, i są zagwarantowane w budżecie Unii do 2006 roku.

PHARE (Polish Hungary Assistance for Restructuring their Economies) jest największym z funduszy przedakcesyjnych. Utworzono go w 1989 roku, wówczas jego celem było wspieranie przemian gospodarczych i społecznych w Polsce i na Węgrzech. Obecnie z tego programu korzysta dziesięć państw kandydujących, a także Albania, Macedonia oraz Bośnia i Hercegowina. Z tego funduszu dofinansowywane są inwestycje w infrastrukturę niezbędną do osiągnięcia standardów unijnych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, kontroli granic, sprawiedliwości i in. oraz w działania służące budowaniu i umacnianiu spójności społeczno-gospodarczej. Wysokość funduszu wynosi 1,56 mld euro rocznie dla wszystkich krajów.

ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession) jest funduszem, z którego środki przeznacza się na dwa priorytetowe cele ochronę środowiska i

transport. Wysokość funduszu ISPA wynosi ok. 1 mld euro rocznie dla wszystkich krajów kandydujących. Środki przydzielane są na podstawie takich kryteriów jak^[9]: liczba ludności danego kraju, jego powierzchnia oraz PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej. Wysokość pomocy w ramach ISPA w większości przypadków nie może przekroczyć 75% inwestycji, chociaż jeżeli dany projekt może przynieść duże korzyści dla realizacji wytyczonych dla ISPA celów wówczas wkład ten może wynieść nawet 85%.^[10]

SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) służy wspieraniu rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, restrukturyzacji rolnictwa i przemysłu spożywczego. Środki finansowe przekazywane w jego ramach wynoszą 529 mln euro rocznie dla wszystkich krajów kandydujących.^[11]

Fundusze pomocowe stanowią dużą szansę przyspieszenia rozwoju najbardziej zacofanych regionów w krajach ubiegających się o członkostwo w Unii, aczkolwiek nie mogą one stanowić głównej siły napędowej rozwoju regionalnego. Jednak aby działania te przyniosły widoczne efekty niezbędne jest opracowanie długookresowych strategii rozwoju regionów, odpowiednie wykształcenie kadry, ale przede wszystkim muszą znaleźć się beneficjenci tych programów.

Warto również podkreślić znaczenie funduszy pomocowych dla rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej regionów. Dzięki środkom pochodzącym z Unii Europejskiej możliwe stało się finansowanie wielu inwestycji, których realizacja byłaby niezwykle trudna przy wykorzystaniu wyłącznie środków krajowych lub lokalnych. Dotacje unijne przyczyniły się do budowy oraz modernizacji dróg, mostów, sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków, szkół, szpitali oraz obiektów sportowych i kulturalnych. Inwestycje te nie tylko

poprawiły jakość życia mieszkańców, ale również zwiększyły atrakcyjność inwestycyjną poszczególnych regionów.

Szczególne znaczenie fundusze europejskie odegrały w państwach Europy Środkowo-Wschodniej, które przez wiele lat pozostawały gospodarczo zacofane w stosunku do krajów Europy Zachodniej. Po przystąpieniu do Unii Europejskiej państwa te uzyskały możliwość korzystania z szerokiego systemu wsparcia finansowego. Dzięki temu mogły szybciej modernizować gospodarkę, rozwijać przedsiębiorczość oraz podnosić poziom życia społeczeństwa. Widoczne stały się również pozytywne zmiany na obszarach wiejskich, gdzie modernizowano gospodarstwa rolne, rozwijano lokalną przedsiębiorczość oraz poprawiano infrastrukturę techniczną.

Fundusze pomocowe wspierają także rozwój kapitału ludzkiego. Środki pochodzące przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Społecznego przeznaczone są na organizowanie szkoleń, kursów zawodowych, programów aktywizacji bezrobotnych oraz wspieranie edukacji młodzieży i osób dorosłych. Dzięki temu możliwe jest podnoszenie kwalifikacji zawodowych społeczeństwa, co zwiększa konkurencyjność regionów na rynku europejskim. Ważnym elementem jest również przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Istotnym aspektem polityki regionalnej Unii Europejskiej jest również wspieranie innowacyjności oraz rozwoju nowoczesnych technologii. Coraz większa część środków przeznaczana jest na badania naukowe, rozwój przedsiębiorstw technologicznych oraz współpracę pomiędzy uczelniami a sektorem gospodarczym. Dzięki temu regiony mogą zwiększać swoją konkurencyjność oraz tworzyć nowe miejsca pracy w sektorach nowoczesnej gospodarki. Wspieranie innowacji ma szczególne znaczenie w dobie globalizacji, kiedy rozwój gospodarczy państw uzależniony jest od poziomu nowoczesności i efektywności gospodarki.

Należy jednak zaznaczyć, że korzystanie z funduszy pomocowych

wiąże się również z wieloma trudnościami. Jednym z głównych problemów jest skomplikowana procedura ubiegania się o środki unijne. Przygotowanie odpowiednich dokumentów, projektów oraz spełnienie wszystkich wymogów formalnych wymaga dużej wiedzy i doświadczenia. Często konieczne jest także zapewnienie wkładu własnego, co dla biedniejszych samorządów lub przedsiębiorstw stanowi poważną przeszkodę. Dodatkowo zdarza się, że część środków nie zostaje właściwie wykorzystana z powodu błędów organizacyjnych lub niewłaściwego planowania inwestycji.

Mimo tych trudności fundusze pomocowe odgrywają bardzo ważną rolę w procesie rozwoju regionalnego. Dzięki nim możliwe jest zmniejszanie dysproporcji pomiędzy regionami bogatszymi i słabiej rozwiniętymi, poprawa infrastruktury, rozwój przedsiębiorczości oraz wzrost poziomu zatrudnienia. Fundusze te przyczyniają się również do wzmacniania integracji europejskiej poprzez tworzenie wspólnych programów i realizację projektów o znaczeniu międzynarodowym. Można więc stwierdzić, że polityka regionalna Unii Europejskiej oraz związane z nią fundusze pomocowe stanowią jeden z najważniejszych instrumentów wspierania rozwoju gospodarczego i społecznego współczesnej Europy.

Fundusze pomocowe są niezwykle istotnym elementem polityki regionalnej Unii Europejskiej. Pozwalają one na wspieranie regionów słabiej rozwiniętych, modernizację infrastruktury, rozwój przedsiębiorczości oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Chociaż wykorzystanie środków unijnych wymaga odpowiedniego przygotowania i skutecznego zarządzania, korzyści płynące z ich wykorzystania są bardzo duże. Dzięki funduszom europejskim wiele regionów uzyskało szansę na dynamiczny rozwój oraz zmniejszenie dystansu dzielącego je od najlepiej rozwiniętych obszarów Europy.

[2] K. Michalik: Fundusze strukturalne Unii Europejskiej szansą na przyspieszenie rozwoju gospodarczego i postępu społecznego Polski. (w:) „Rzeczpospolita. Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej.” – dodatek promocyjny; 30.04.2004 r., s. 3-5

[3] J. Adamiak, W. Kosiedowski, A. Potoczek, B. Słowińska: Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym. Problemy teorii i praktyki. „Dom Organizatora”, Toruń 2001 r., s.297

[4] szerzej (w:) I. Pietrzyk: Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich. PWN, Warszawa 2002 r., s.111-113

[5] Tamże; s.134-152

[6] Ogólne zasady wdrażania funduszy strukturalnych w Polsce. Podręcznik dla Instytucji Zarządzających, Pośredniczących i potencjalnych beneficjentów końcowych programów realizowanych z udziałem funduszy strukturalnych. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Finansów, Warszawa czerwiec 2003 r., s. 12-17

[7] Tamże; s. 305

[8] M. Błazejczyk: Podstawy wiedzy elementarnej o integracji europejskiej. WSSE w Warszawie, Warszawa 2002 r., s. 147-153

[9] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1268/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. w sprawie wsparcia wspólnoty dla działań przedakcesyjnych na rzecz rolnictwa oraz rozwoju obszarów wiejskich kandydujących z Europy Środkowej i Wschodniej w okresie przedakcesyjnym; DZ. U. WE nr L 161 z 26.06.1999 r.

[10] <http://www.duw.pl>, 4.03.2006 r.

[11] Szerzej na temat programu SAPARD w rozdziale II.

W serwisie dyplom.com.pl prezentujemy obronione prace dyplomowe, które mogą służyć za wzór do napisania własnej pracy - gdyby potrzebowali jeszcze Państwo konsultacji to

polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.